

GÅR FAGLIGHED OG UENIGHED HÅND I HÅND?

En igangværende undersøgelse dokumenterer, at den faglige uenighed blandt pædagoger er stor. Men det er ikke nødvendigvis et problem. Det kan ligefrem være en fordel, lyder det fra de to forskere, der står bag undersøgelsen. Hvis ellers den faglige uenighed håndteres på en faglig måde. Men det er desværre ikke altid tilfældet.

Af Peder Holm-Pedersen / iStockphoto

To børn er kommet op at skændes ved gyngestativet i børnehaven. Det ene barn gynger på livet løs. Det andet barn står og græder og må ikke være med. Hvad skal pædagogen gøre? Skal barnet have lov til at gyngede med, skal det lære at acceptere et nej, eller skal det gyngende barn lære at tænke på fællesskabet? Ja, det kan der være mange svar på, men et af dem må dog være det fagligt set mest korrekte at gøre, vil

man umiddelbart indvende. Men så enkelt er det ikke. For ikke bare er børn forskellige. Det er pædagoger også. De vil derfor også bedømme og handle forskelligt i det pædagogiske arbejde. Hvor forskelligt, det er der netop en undersøgelse, der er i gang med at kortlægge.

Undersøgelsen, der er finansieret af BUPL, foretages af ph.d.-studerende Merete Monrad og lektor Morten Ejrnæs fra Aalborg Univer-

sitet. Den har til formål at afdække omfanget af faglig enighed og uenighed i forhold til en række centrale pædagogiske spørgsmål. Det har forskerne undersøgt igennem en række temadage, hvor de deltagende pædagoger har skullet forholde sig til en række konkrete cases og svare på, hvad de mente, man som pædagog burde gøre i de enkelte situationer (se faktaboks).

STOR FAGLIG UENIGHED

Selvom undersøgelsen endnu ikke er afsluttet, og al er empirien behandlet, kan de allerede sige en del om resultaterne. Morten Ejrnæs forklarer:

”Vi har klart fået dokumenteret, at der på mange områder hersker stor faglig uenighed. I nogle tilfælde nærmest maksimal uenighed. Uenigheden gør sig gældende i forhold til alt fra spørgsmålet om, hvordan man vil forholde

”Derfor er en af de vigtigste kompetencer i et fag med faglige uenigheder som det pædagogiske også evnen til at skelne mellem gode og dårlige uenigheder.”

Merete Monrad

sig til en situation ved et gyngestativ til, hvornår man vil underrette kommunen om et barns forhold.”

Mange vil sikkert mene, at man ikke kan være tjent med så store forskelle i de faglige vurderinger. At det må være udtryk for manglende faglighed og professionalisme i det pædagogiske fag. Det er dog ifølge de to

forskere en misforstået konklusion at drage. Selvom deres undersøgelse ikke handler om baggrunden for uenighederne, er det klart for dem begge, at den bl.a. kommer af, at man bruger sig selv så meget i det pædagogiske arbejde. Merete Monrad uddyber:

”Pædagogens personlighed, de holdninger og værdier, der er formet af de erfaringer,

man har gjort sig igennem livet, spiller en stor rolle i det pædagogiske arbejde. Derfor vil der også altid være faglig uenighed, fordi forskellige holdninger og værdier vil udmønte sig i forskellige handlinger. Og det kan og skal ikke være anderledes. Det ville ikke være særligt professionelt af en pædagog ikke at inddrage sig selv i relationen til børnene, forældrene og

kollegerne. Den faglige uenighed er et uomgængeligt faktum, som vi må lære at håndtere på den bedst mulige måde.”

DISKUSSIONER KAN FORHINDRE SKANDALESAGER

Det er netop spørgsmålet om, hvordan man mest hensigtsmæssigt forholder sig til denne uenighed, der er de to forskeres primære sigte. I den forbindelse er det helt afgørende, at man får blik for uenigheden, at man tør tale åbent om den og diskutere de forskellige uoverensstemmelser, for så kan mange af de faglige uenigheder ligefrem være en fordel, som man kan bruge konstruktivt, forklarer Merete Monrad:

”Ved at få de forskellige holdninger frem i lyset kan man blive opmærksom på, at der findes andre pædagogiske perspektiver på en konkret situation. Andre gode faglige grunde til at gøre noget andet end det man selv lige umiddelbart ville have gjort. Det er også med til at opøve ens empati som pædagog. Man lærer at se på en situation fra flere sider. På den måde kan man bedre forstå det ud fra de forskellige børn, forældre eller kollegers perspektiv”.

En konstruktiv omgang med uenigheden kan også vise sig at være det mest effektive middel imod de uheldige skandalesager, vi af og til ser, hvor det pædagogiske system på den ene eller den anden måde har svigtet et barn. Når sådanne sager fylder medierne, plejer det ikke at skorte på krav til det pædagogiske felt om bedre uddannelse, stærkere ledelse eller flere standardprocedurer, så man i fremtiden kan undgå sådanne sager. Det er dog ikke den rette vej at gå, ifølge forskerne.

”For mig at se er de største svigt, der typisk er sket i sådanne sager, at man ikke har haft en åben drøftelse af de uenigheder, der har været kollegerne imellem,” forklarer Morten Ejrnæs og fortsætter: ”Det viser sig jo næsten altid bagefter, at der er nogen, der har haft betænkeligheder ved det, der foregik. De er bare ikke blevet hørt, og derfor har man

ikke i tide fået stoppet det eller gjort det, der skulle gøres.”

Merete Monrad uddyber:

”Vi kan ikke uddanne os ud af sådanne sager. Pædagoger kan ikke være eksperter i alle mulige og umulige aspekter af deres fag. Ligeledes er det heller ikke muligt at formulere bestemte standardprocedurer, der skulle eliminere de faglige uenigheder om ethvert givent tilfælde. En åben drøftelse af de faglige uenigheder vil i langt højere grad kunne opfange og stoppe de fremgangsmåder og tiltag, der er på vej i den helt gale retning.

Derfor er en af de vigtigste kompetencer i et fag med faglige uenigheder som det pædagogiske også evnen til at skelne mellem gode og dårlige uenigheder. At kunne skelne imellem de problematiske uenigheder, som f.eks. bunder i manglende viden på et område, og de konstruktive uenigheder, som muliggør, at man kan arbejde mangefacetteret med børnene. Førstnævnte skal selvfølgelig så vidt muligt udryddes. Og det sker altså mest effektivt igennem opmærksomhed og diskussion.”

Men at nå dertil kræver en del omstillinger

OM UNDERSØGELSEN ”PÆDAGOGERS HOLDNINGER, FAGLIGHED OG PROFESSION.”

Undersøgelsen, der er støttet af BUPL, er lavet af ph.d. studerende Merete Monrad og lektor Morten Ejrnæs fra Aalborg Universitet.

Undersøgelsen forventes afsluttet sommeren 2010. Den har haft til formål at afdække omfanget af faglig enighed og uenighed i forhold til en række centrale pædagogiske spørgsmål.

Det er sket på baggrund af en omfattende indsamling af empiri, der er foregået på 14 temadage med 491 pædagoger fra 12 kommuner af forskellig størrelse og fra forskellige dele af landet. Pædagogerne har på temadagene skullet forholde sig til en række konkrete cases og svare på, hvad de mente, man som pædagog burde gøre i de enkelte situationer.

Her er to eksempler på cases og nogle af de spørgsmål, som pædagogerne skulle forholde sig til og fordelingen af de afgivne svar i procent. Der er tale om uddrag.

Uenighed ved gyngerne

Ved to gynger, med plads til to børn på hver gyngestol, er tre børn i gang med at gynges. Aske på to og et halvt år er alene på en gyngestol. Ida, også to og et halvt år, samt Anna på knapt to år gynger sammen på den anden gyngestol. Pædagogen Karen står og skubber indimellem.

Magnus på to og et halvt år kommer hen og kigger. ”Osse gyngestol,” siger han. Karen spørger Aske, om Magnus må gynges sammen med ham. Aske siger nej og gynges videre. Karen vender sig om et øjeblik og hjælper et andet barn. Magnus bliver stående og vil stadig gerne gynges. Karen spørger igen Aske, om Magnus ikke nok må gynges sammen med ham.

og viden om, hvordan man bedst diskuterer den slags.

"For det første må man være sig bevidst, at det kan være nogle svære diskussioner at tage, fordi de går så tæt på. Når man som pædagog investerer så meget af sig selv i sit arbejde, kan en diskussion af faglige uenigheder med ens kolleger meget nemt blive opfattet som et personligt angreb. Det er noget, man skal lære at gøre," siger Merete Monrad.

Morten Ejrnæs forklarer videre, hvorledes "det også kræver, at lederne på de enkelte institutioner sender de rigtige signaler. Lederne

skal i ord og handling vise, at det er i orden at ytre og diskutere sin uenighed og samtidig skabe rammerne for, at det kan foregå på en ordentlig måde."

PÆDAGOGER VIL GERNE

Og når sådanne rammer er på plads, er lysten til at tage disse diskussioner faktisk stor blandt pædagoger. Det oplevede de to forskere på egen krop, da de var ude at lave deres undersøgelser. For ikke nok med, at de mange pædagoger, der deltog i undersøgelsen, flittigt kastede sig over diskussionerne af de forskel-

lige cases, var der også flere, der gerne ville have nogle cases med hjem, så de kunne fortsætte diskussionerne derhjemme med deres daglige kolleger. Undersøgelsen har altså ikke bare resulteret i nogle interessante resultater, den har også vist sig at kunne bruges til at få taget hul på de følsomme diskussioner, som er nødvendige, hvis den faglige uenighed skal håndteres fagligt. Og det skal den jo. Det kan man vel ikke være uenig i. Eller hvad?

Her indvender forskerne, at en åben diskussion af selv de mest indlysende ræsonnementer kan være frugtbar. De mange gode diskussioner, som de selv har haft med de mange pædagoger i undersøgelsen, har f.eks. betydet, at de har måttet revidere flere ting, som de ellers troede, var selvindlysende. En åben drøftelse af uenigheder kan således vise nye veje for både forskere og pædagoger. |

Er du enig med Karen, da hun første gang spørger Aske om Magnus må gyngesammen med ham? Ja: 86 %, Nej: 13 %, Kan ikke svare: 1 %.

Er du enig med Karen, da hun anden gang spørger Aske, om Magnus ikke nok må gyngesammen med ham? Ja: 42 %, Nej: 56 %, Kan ikke svare: 2 %.

Hvornår skal der laves en underretning?

Silke er ni år. Hun går i en SFO, hvor flere af børnenes familier har kontakt med kommunen.

Silke er en stille pige, der har én god veninde. I børnegruppen markerer Silke sig ikke tydeligt, hun bliver ikke drillet, men er sjældent med i de andres leg.

Pædagogerne opfatter Silke som en sød pige, der er nem at have i institutionen. De ville gerne kunne tale mere med hende, for de har indtryk af, at hun ikke altid har det godt. Andre børn kræver imidlertid så meget af pædagogerne, at der ikke bliver den fornødne tid til Silke.

En dag fortæller Silkes veninde en af pædagogerne, at Silke har sagt, at hendes far slår hende og hendes små søskende. Veninden må ikke fortælle det til nogen.

Pædagogen røber ikke, hvad veninden har sagt, men spørger Silke, hvordan hun har det hjemme. Silke siger bare: "Godt."

Bør pædagog eller leder indkalde Silkes forældre til en samtale?

Ja: 58 %, Nej: 39 %, Kan ikke svare: 3 %.

Bør lederen sende en underretning til kommunen med det samme?

Ja: 7 %, Nej: 90 %, Kan ikke svare: 3 %.

NB: Maksimal uenighed svarer til 50% ja og 50% nej.

MORTEN EJRNÆS

Mag.scient.soc. (sociolog), lektor i teorier om sociale problemer på den sociale kandidatuddannelse, Institut for Sociologi, Socialt Arbejde og Organisation, Aalborg Universitet.

MERETE MONRAD

Cand.scient.soc. (sociolog), ph.d.-stipendiat ved Institut for Sociologi, Socialt Arbejde og Organisation, Aalborg Universitet.